

SPECIALER 1979

Finn Hørsted Andersen: Arthur Allin 1847-1926.

Lene Stokholm Bundgaard: En materialeanalyse til beskrivelse og placering af Bent Lorentzens »Gropo« for orgel, 1975. Diskussion af to interpretationer af værket.

Bent L. Grønholt: Barberen i Sevilla. En beskrivelse af Rossinis musikdramatiske stil – set i lyset af Beaumarchais' komedie og Paisiellos opera.

Anne-Marie Berg Hansen: Bessie Smith.

Jesper Mackeprang: Registrering og katalogisering af national musikforskning. En belysning af datalogiske og musikvidenskabelige problemer i tilknytning til opbygning af en registrant.

Karen Elisabeth Monrad: Sange ved Lozi-pigers indvielse i Senanga, Western Province, Zambia.

Bo Sjøborg: Bob Dylan: Inkarnationen af 60'ernes ungdomskultur. »The Bob Dylan Story 1962-66«.

Karsten Tanggaard: Jazzmusik i undervisningen.

RESUMEER AF SPECIALER

Ole Nørlyng: Det italienske melodramma i Tidsrummet ca. 1830-1840. (1977)

Der ønskes en redegørelse for det italienske melodramma med særlig henblik på de lukkede former i Donizetti's og Bellini's opera seria på baggrund af en kulturhistorisk placering af melodrammaet og dets ideindhold.

Specialet består af tre dele: 1) De kulturhistoriske forudsætninger for melodrammaet, 2) Melodrammaets litterære dimension, og 3) Melodrammaets musikalske dimension. A. Hauser's kulturhistoriske model, således som den fremstilles i hans »Sozialgeschichte der Kunst und Literatur« danner udgangspunkt for en gennemgang af emnets samfundsmæssige, idemæssige og litterære sammenhænge. Tekstgennemgangene viser en afgørende side af den italienske nationalromantik, hvis ideverden følger borgerskabet og det progressive aristokratis ønsker om frihed og enhed. I specialets 3. del søges melodrammaets musikalske dimension analyseret ud fra de krav som nationalromantik og risorgimento stillede. Den politiske tænker Mazzini's bog »Filosofia della Musica« danner basis for forståelse af musikkens placering i risorgimento'et, og der påvises bl.a. en tæt forbindelse mellem Mazzini's musikfilosofi og Donizetti's kompositoriske praksis. Forholdet mellem samfund og kunstværk er for det behandlede emnes vedkommende meget tæt. Melodrammaet forstås først i dets fulde omfang når den socio-økonomiske basis, de politiske forhold og den øvrige kunstneriske kultur inddrages.

Frithiof Staunsholm: Musik og Rationalitet. (1978)

Studier over Hanns Eislers produktion 1923-1929 specielt med henblik på Weimarrepublikkens stabiliseringsfase

Specialet beskæftiger sig på historisk-materialistisk grundlag med Eislers produktion ud fra stilistiske, teoretisk-filosofiske og sociologiske indfaldsvinkler.

Analysen af Eislers tidlige kammermusikalske produktion (opus 1-7, 1923-24) fremhæver udviklingen mod dodekafoni og atonalitet, belyst med relevante eksempler fra Wiener-skolen. De tre overgangsværker (opus 8-11,

1925-26), der bevæger sig bort fra dodekafoni og atonalitet og tilbage til en senromantisk funktionsharmonik, var et musikalsk, æstetisk og politisk opgør med Schönberg, og da Eisler 1925 flyttede til Berlin, koncentrerer analysen tillige om at relatere musikken til centrale udviklingslinjer i Weimarrepublikkens stabiliseringsfase.

Her er særlig arbejderbevægelsen og Tysklands kommunistiske Partis kulturpolitik relevante for forståelsen af Eislers kritikervirksomhed og agitprop musik 1927-28. Det musikalske udgangspunkt var den eksisterende arbejderliedtradition, men i arbejderkorene komponeret mellem august 1928 og marts 1929 udviklede Eisler den særlige kampmusikstil, der med skuespilmusikken til »Der Kaufmann von Berlin« (september 1929) stod fuldt færdig. Nodebilagene rummer fyldige uddrag af så godt som alle kompositioner fra perioden, også de utrykte.

Den ny Saglighed betragtes som kunstneres og intellektuelles refleks og refleksion på den særlige form, som det kapitalistiske samfunds almene rationaliseringsproces antog under Weimarrepublikkens stabiliseringsfase.

Endelig foretages en sammenlignende analyse af Eislers og Adornos kritikervirksomhed indenfor perioden, der med udgangspunkt i Max Weber og Georg Lukacs særlig vurderer kategorierne 'rationalitet' og 'musikalsk materiale'. I denne forbindelse opstilles en Adornobibliografi 1920-1933.

Peter Woetmann Christoffersen: Musikhåndskriftet Ny kgl. Samling 1848 2°.
Det kgl Bibliotek, København I-III
Konferensspeciale, marts 1978. 119 s. + 144 s. + 324 s.

Perioden ca. 1510-28, d.v.s. tiden før Pierre Attaingnant i Paris udgav de første franske nodetryk, er særdeles fattig på bevarede musikalske kilder, som stammer fra Frankrig. Denne situation har betydet at det har været meget vanskeligt for musikforskningen at forstå og beskrive den fransksprogede chanson's udvikling i dette tidsrum, på trods af at chanson'en var tidens vigtigste verdslige musikgenre og blev dyrket i de fleste af Europa's lande. Det betyder imidlertid også at musikhåndskriftet Ny kgl. Saml. 1848 2° (Køb 1848), som hidtil kun er blevet sporadisk omtalt i litteraturen, må tildeles en kildemæssig central placering. Køb 1848 er skrevet og samlet i Lyon i løbet af årene ca. 1520 – ca. 1525 og er i kraft af sin oprindelse og opbygning enestående i sin art. Håndskriftets vidtfavnende repertoire, der for omkring halvdelens vedkommende ikke kendes fra andre kilder, omfatter ialt 278 kompositioner og strækker sig tidsmæssigt fra ca. 1450 til ca. 1525 og genremæssigt fra populærmusik over høviske chansons til kirkemusik. I modsætning til de fleste andre håndskrifter fra begyndelsen af det 16.

århundrede, som er blevet bevaret for eftertiden af æstetiske årsager, er *Køb 1848* ikke et pragthåndskrift beregnet for samfundets øverste lag, men et simpelt brughåndskrift. Det har oprindeligt været en samling musikaler, små hæfter og løse læg, samlet og skrevet af en musiker eller kopist, der har anvendt samlingen som sit private arkiv, hvorfra han har kunnet hente musik til næsten enhver lejlighed. Håndskriftet danner det bedst mulige udgangspunkt for undersøgelser af tendenser i Frankrigs musikliv i perioden 1500-1530, idet det giver et langt mere nuanceret billede af musikrepertoirets sammensætning end andre kilder.

Specialet er kun en del af et større projekt. Foruden et tematisk konkordanskatalog (bind II) og transcription af det verdslige repertoire (bind III) omfatter det de fem første kapitler af bind I, som indeholder en beskrivelse af *Køb 1848* samt rekonstruktion af håndskriftets oprindelige skikkelse og funktion.

Lis Vorbech: J. F. Frøhlichs orkestermusik, belyst ved en gennemgang af symfoniske værker og violinkoncerter. (1978)

Formålet med specialet er at belyse en del af J. F. Frøhlichs kompositioner ud fra de direkte kilder. På Det kongelige Bibliotek i København findes manuskripter – i mange tilfælde endda autografer – indeholdende kompositioner af J. F. Frøhlich samt breve til og fra denne. Endvidere søges givet en samtidens opfattelse af J. F. Frøhlich belyst ved bl.a. omtaler i tidens aviser.

Efter et biografisk kapitel, hvor komponistens liv kronologisk gennemgås ud fra bl.a. breve, følger to kapitler indeholdende en musikalsk analyse af henholdsvis de symfoniske værker (finale til symfoni i C-dur og Es-dursymfonien) og de fem violinkoncerter. Indledningsvis gives i disse to kapitler et billede af henholdsvis symfoniens stilling i dansk musikliv og for violinkoncerternes vedkommende en kort gennemgang af virtuosmusikkens rolle på J. F. Frøhlichs tid.

Værkerne gennemgås hver for sig med hensyn til form, tematisk behandling, harmonibehandling og instrumentation, idet de romantiske træk i værkerne fremhæves. Endvidere påpeges, hvorfra J. F. Frøhlich har fået inspiration til værkerne, og samtidens opfattelse af disse.

Som afsluttende kapitel bringes en værkfortegnelse over J. F. Frøhlichs værker. Til grund for denne ligger komponistens egenhændige værkfortegnelse, men da denne er ukomplet, er den suppleret med værker, der forefindes i manuskriptform – hovedsagelig på Det kongelige Bibliotek i København. Værkfortegnelsen indeholder også værker, der er gået tabt, men som omtales i bl.a. aviser. Værkfortegnelsen er kronologisk.

Ebbe Munk: Adolphe Appia og hans musikdramatiske regi. (1978)

En undersøgelse af bestræbelserne for en ny opførelsespraksis for musikteatret 1890-1930, specielt med udgangspunkt i Appias regiudkast til II. akt af Richard Wagners »Tristan og Isolde«.

Undersøgelsen viser først og fremmest, at den teaterreform, Appia formulerede inspireret af Wagners musikdramaer og dramateori, i praksis indebærer en arbejdsmåde, der iflg. analysen i specialets II. del af II. akt af »Tristan og Isolde« er udledt af musikken. Dels er der samstemmighed mellem storformale træk i Appias regiudkast og Wagners musik, dels henfører det mest karakteristiske ved Appias regi til en karakteristisk satsteknik i Wagners partitur: Her er det indre drama – Tristan og Isoldes gradvise overvindelse af de skranker, der adskiller dem – udtrykt i en to-dimensional sats betinget af dialektikken mellem de to overordnede tonesymboler, »Tag« og »Nacht«. De to scenekunstnere formidler denne dialektik videre, idet eksempelvis bevægelserne i scenerummet genspejler de to overordnede tonesymbolers indbyrdes modstilling.

Ved at skabe en sådan enhed mellem partitur og scene realiserer Appia, hvad Wagner efterhånden anså for en nødvendighed for forståelsen af hans musikdramaer. Wagner opnåede selv aldrig den ønskede enhed mellem partitur og scene.

Mens Appia i partituret *udvælger særligt betydningsbærende afsnit* til sin sceniske tydeliggørelse, søger andre – under henvisning til Appias reformideer – at arbejde med en partiturbunden regi som en *illustration af selv de mindste musikalske detaljer*. Specialets III. del udleder disse to regiformer, der begge tager konsekvensen af Appias konstatering af, at der gælder andre dramaturgiske love for det musikalske drama end for det talte: følgende må der arbejdes med en særlig »værkidiomatisk« musikdramatisk regi. Den store betydning, Appia har for etableringen af en sådan, lægger op til andre undersøgelser af Appia i musikvidenskabelige sammenhænge. Eksempelvis en undersøgelse af Appias ikke udgivne, men fuldstændige »Ring«-scenarier i forhold til hans kritiske holdning over for Wagners dramakonception. En holdning, der har lighedspunkter med Ernst Blochs i 1920'erne og de senere års Wagnerforsknings, – for tiden fulgt op af Wagnerinstruktører, der bevidst spiller på de brud og modsigelser, der eksisterer i Wagners musikdramaer. Sådan løste Appia ikke disse problemer – en undersøgelse ville stille Appias æstetiske univers og dertil knyttede arbejdsmåder i et klarere lys.

Max Jardow-Pedersen: Den nuristanske harpe. Dens konstruktion, dens organologiske klassificering, dens repertoire. (1976)

I afhandlingens første kapitel gives en kort redegørelse for det nuristanske samfunds historie, erhvervsgeografi og sociale opbygning. Andet kapitel er helliget en indgaaende beskrivelse af harpen, waj, udformet paa grundlag af undersøgelse af de fire instrumenter, der findes på Forhistorisk Museum, Moesgaard. Afhandlingens tyngdepunkt dannes af det tredje kapitel, hvor forfatteren søger at sætte waj ind i en større organologisk sammenhæng, i hvilken forbindelse han plæderer for at erstatte den nugældende klassificering af harperne med udgangspunkt i deres form (bueform – vinkelform) med en klassificering baseret på konstruktionsprincipperne (instrumentarens forhold til resonanskassen). I kapitel IV diskuteres kort den musik, der frembringes på waj. Det hævdes at waje først og fremmest har en funktion som akkompagnerende rytmeinstrument, og at to klangniveauer forekommer i det rytmiske forløb. De tre appendix'er leverer 1) en registrant over de optagelser med waj-musik, der befinder sig paa Dansk Folke-minde-samling, 2) billeder af de i afhandlingen omtalte waj-instrumenter samt 3) en beskrivelse af den strøgne chordofon, saringi, der ganske hyppigt optræder i samspil med waj.

Jørgen Lekfeldt: En undersøgelse af det musikalske materiale og dets anvendelse hos Karlheinz Stockhausen med specielt henblik på citatbehandlingen, set i relation til filosofiske systemer. (1977)

Afhandlingen behandler et udvalg af værker fra *Kreuzspiel* (1951) til *Für kommende Zeiten* (1968-70) (nogle af klaverstykkerne samt upublicerede værker er udeladt).

I en gennemgang af det musikalske originalmateriale betragtes udviklingen i Stockhausens musikalske sprog fra denne periode, henimod større flertydighed, forøget individualitetspræg for den enkelte musikalske hændelse, forøget gestaltpræg, øget klangforandring (elektrofoni, imitation af kortbølge-klang etc.) og øgede muligheder for forbindelse imellem de musikalske elementer.

I gennemgangen af citatmateriale påvises forekomsten af dette hos Stockhausen, specielt i to værker, som er gennemsyret af citater: *Telemusik* og *Hymnen*. Det vises, at behandlingen af citatmaterialet svarer til behandlingen af originalmaterialet.

Ved fortsat betragtning af de musiktekniske begreber fra behandlingen af originalmaterialet (flertydighed, individualitet, gestaltpræg, klangforan-

dring, forbindelse) i en undersøgelse af Stockhausens skrifter påvises forbindelse imellem hans teknik og æstetik. Hans helhedssyn, som fører fra musik til livsforståelse, sammenfattes og betragtes under aspekterne universalisme (ligeberettigelse af og forbindelse imellem immanente elementer) og niveau-forhøjelse (bevidstgørelse, transcendens). I en afsluttende betragtning af tankerne hos filosoffer, hos hvem lignende ideer findes, og hos hvem Stockhausen i den senere tid har hentet inspiration (Sri Aurobindo, Pierre Teilhard de Chardin m.fl.) sættes hans helhedssyn i relation til filosofiske systemer.

Karsten Tanggaard: Jazzmusik i undervisningen. (1979)

Specialet består af *JAZZ – en arbejdsbog* (elevens bog), *lærervejledning* samt *eksempelbånd*, og er udformet som et sammenhængende og programmeret undervisningsforløb, der er formuleret med gymnasiet/HF som målgruppe. *Elevens bog* er inddelt i 3 store afsnit: *Introduktion til jazz* (definitioner, opbygning af jazz, improvisation, analyse m.m.), *Jazzens historie* (illustreret, skitse-mæssig fremstilling af jazzens socialhistorie) og *Formidling af jazz* (gennemgang og dokumentation af jazzens aktuelle formidlingsforhold i Danmark: presse, plader, radio/TV, koncert, undervisning). *Lærervejledningen* indeholder teoretisk-pædagogiske overvejelser, kommentarer og vejledning samt løsningsforslag til opgaverne i arbejdsbogen. Desuden findes her diskografiske oplysninger, eksamensopgaver m.m. På *eksempelbåndene* findes musikeksemplerne til arbejdsbogen.

I specialet plæderes for en større vægtning af *formidlingsaspektet* i speciale-skrivningen. Dette kan ses direkte i lærervejledningen, hvor der argumenteres for mere undervisningsrelaterede besvarelser af specialer og andre større opgaver – men det fremgår også implicit af arbejdsbogen, der i emnevalg, sprogbrug og layout henvender sig direkte til en defineret målgruppe (gymnasiet/HF). I forlængelse af dette mål forsøges også en integration af gymnasie-bekendtgørelsens tre aspekter i stoffet (sang/spil, bevidst lytten musik som socialt kulturfænomen), hvor det første aspekt dog er underprioriteret. Dette forhold er der rettet op på i en revideret udgave af specialet der blev udgivet sommeren 1980, hvor der bl.a. er tilføjet en mængde satser til brug for den praktiske udøvelse af sang/spil.